

Primadoni s ljubavlju

Koloristički bogata pozadina u kojoj se naslućuju veliki cvjetovi ili zastori dekorativno je okruženje ženskog lika koji dominira formatom slike. Svaki je glinotisak obogaćen mjestimično utisnutim mrežastim strukturama ili lišćem i dotjeran naknadnim bojenjem i iscrtavanjem

Tavani su spremišta uspomena, odlagališta za prošlost koju nismo odbacili, ali koja nam trenutačno ne treba. Bude li nam zatrebala, lako ćemo posegnuti za njom.

U tišini uređenoga gornjogradskog tavana, koji polako postaje sve prisutniji u kulturnim zbivanjima našeg grada, glasovita keramičarka i slikarica Ljerka Njerš spojila je prošlost i sadašnjost u jedinstveni vizualni doživljaj.

Ljerka Njerš ne može se požaliti na nedostatak ideja. Višegodišnjom suradnjom s Muzejom grada Zagreba otkrivala je vrata fundusa te ugledne kuće, koji za maštovita stvaraoca i zaljubljenika u kulturnu baštinu može biti nepresušan izvor nadahnuća. Tako su autentični drveni kalupi zagrebačkih licitara iz 18. i 19. stoljeća u filigranskoj izradi starih majstora postali polazište za njezine slikovite porculanske kreacije. U obradi Ljerke Njerš ti su *glinenjaci* sačuvali duh protekla vremena, ali obogaćeni i osuvremenjeni osebujnom interpretacijom autorice, pa je na 24. Zagrebačkom salonu 1989. nagrađena (u sekciji *Prijedlog*) za najbolji umjetnički suvenir Zagreba. Nekoliko godina poslije Ljerka Njerš u zbirci zagrebačkih veduta iz prošlih stoljeća pronalazi nove teme. Keramičke posude, zdjele i pladnjevi odjednom su postali sastavni dio interijera gornjogradske palače na Markovu trgu koju je umjetnica dobila na uporabu (kao atelijer) od Muzeja. Tihi, s vremenom nagriženi prostor, okružen krotinama prošlosti privremeno će postati scenografija izložbe, pod naslovom *Hommage Zagrebu*, u kojem se istodobno prepleću prošlost i sadašnjost.

Najnoviji izazov, koji si je umjetnica ovoga puta nametnula kao polazište za svoje radove, djelić je ostavštine operne umjetnice Milke Trnine koja je utisnula neizbrisiv trag u najznačajnijim

opernim kućama svijeta. Rođena u Moslavini 1863. pjevačku karijeru započinje u Zagrebu, ali će bogato operno iskustvo stjecati u inozemstvu oduševljavajući svjetsku publiku ljepotom svoga glasa. Rano se povlači iz javnog života i posljednjih trideset i pet godina provest će u Zagrebu. Umire 1941. uskrativši operne zaljubljenike za čudesne vokalne i glumačke interpretacije.

Netragom nestali kostimi

Dio kostima koje je opera primadona oporučno ostavila HNK-u nemarom (ne)odgovornih netragom je nestao. Veći dio ostavštine u posjedu je Muzeja grada Zagreba, a najvredniji su skupocjeni kazališni kostimi koje je 1900. u Londonu (u radionicama Covent Garden) za nju kreirao engleski slikar i kostimograf Percy Anderson. Oni su, uz tridesetak sačuvanih akvarela — skica za kostime, Ljerki Njerš poslužili kao ishodište od kojeg je krenula u nova promišljanja i oblikovanja.

Smještena u visokom potkrovlju Muzeja, izložba je koncipirana kao urbana minijatura koju je osmislio vanjski suradnik Muzeja, arhitekt Željko Kovačević. Posjetiocu je sugerirano kretanje između panoa s jedne i vitrina s druge strane imaginarnim ulicama (obilježenim plavim natpisnim zagrebačkim pločama), čiji nazivi upućuju na njihov sadržaj; Ulica aktova, Raskrižje krajolika, vaza i zdjela, Trg Milke Trnine. U staklenoj je vitrini, vertikalnom i vizualnom središtu izložbe (trga), namijenjen pogledima, ali brižljivo čuvan od dodira, nekad raskošan kazališni kostim Wagnerove Isolde. Rastočen u tisuće zlatnožutih svilenih vlakana koja su nekoć tvorila plašt, danas je tek svjedok prolaznosti, otužan trag negdašnje raskoši i maštovitosti njezina kreatora. On je vapaj upućen sponzorima koji imaju razumijevanja i

mogućnosti da se kostim restauratorskim zahvatom dovede u primarno stanje i uz prethodna dva zauzme mjesto u stalnom postavu Muzeja.

Slikanje na velikim glinenim pločama

Monotipije su Ljerke Njerš glinotisci, unikatne slikarske tvorevine, slikane na vlažnoj glinenoj plohi i ručno otisnute na mekanom talijanskom ili japanskom papiru. Tehnika koju autorica prvi put izlaže, a u koju je sažela svoje primarno keramičko obrazovanje iz Škole primijenjene umjetnosti i akademsku slikarsku nadogradnju. »Slikanje na velikim pločama gline osebujno je i divno, kao i na litografskom kamenu, još mekše, ljepše, pitoresknije; moguća su urezivanja, dodavanja, *zgrafito*, zatim otisak, jedan jedini na divnom papiru...« riječi su umjetnice koje iskazuju oduševljenje novom tehnikom. Njezine su dame odjevene u dugačke elegantne haljine opernih tragetkinja Tosce, Donne Anne, Isolde. Naslikane su jednostavnim linearnim crtežom koji se ne podudara s bojom. Ona je često nemarno naneseana, bilo da zadire u plohu lika (ženski akt) ili ga nemarno uokviruje. Koloristički bogata pozadina u kojoj se naslućuju veliki cvjetovi ili zastori dekorativno je okruženje ženskog lika koji dominira formatom slike. Svaki je glinotisak obogaćen mjestimično utisnutim mrežastim strukturama ili lišćem i dotjeran naknadnim bojenjem i iscrtavanjem. Široki potezi transparentne boje izmjenjuju se s mrljastim efektima preslikavanja koje s mjestimično bijelim, neobojenim pozadinama naglašavaju šarolikost otiska. Desetak glinotisaka posvećeno je senzualnim poluležećim ženskim aktovima smještenim u bujni vegetacijski prostor, izrađenim na isti način.

Drugi dio izložbe obuhvaćaju radovi u keramici (reljefi, pladnjevi, zdjele), izrađeni starom japanskom *raku* tehnikom, koja je u posljednje vrijeme sve zastupljenija u nas. Osebujnost te, u novije vrijeme otkrivene tehnike jest u efektima koji nastaju redukcijom metalnih oksida. Netom ispečeni ocačkani predmeti zatrpavaju se u piljevinu, a zatim se naglo hlade u vodi. Čitav taj ritual praćen je dimom paljevine i mirisom spržene piljevine, koji još dugo ostaje u porama pečene gli-

ne. Naglim hlađenjem nastaju nepredvidivi efekti na keramici što još satima nakon pečenja doraduju umjetnikovo djelo.

Keramički radovi Ljerke Njerš predstavljeni su reljefima s naglašeno modeliranim ženskim aktovima i zaljubljenim parovima. Meko modelirana tijela ističu se bijelom ocačkinom na tamnoj izrezbarenoj pozadini. Obrisi tijela izvedeni urezanim linijama u glini negiran je bojom pozadine koja zadire u modelirani lik.

Ljerka Njerš vlastiti život neprestano obogaćuje novim traganjima i spoznajama, koje maštovitim kreacijama preoblikuje u osebujan vizualni doživljaj, nesebično nam ga darujući na ogled.

Paulina Granec